

УДК 330.5:005.21

**STRATEGIC DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY
THROUGH THE PRISM OF THE GDP ANALYSIS METHODOLOGY
СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ВВП**

Kostiunik Olena / Костюнік Олена*PhD in Economics, Associate Professor/ к.е.н, доцент*<https://orcid.org/0000-0003-4138-7646>*National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute",
Kyiv, 37 Beresteyskiy av., 03056, Ukraine**Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського",**Київ Берестейський проспект 37, 03056, Україна***Shchepina Tetiana / Щепіна Тетяна***PhD in Economics, Associate Professor/к.е.н., доцент*<https://orcid.org/0000-0001-8538-1145>*National Aviation University, 1 Lyubomyr Huzar av., 03058, Kyiv, Ukraine**Національний авіаційний університет, Київ, пр-т Любомира Гузара, 1, 03058, Україна*

Анотація. Україна в період воєнного стану реалізовує ряд стратегій розвитку для досягнення сталого економічного зростання як на національному, так і на регіональному рівнях, особливо ті регіони, які зазнали катастрофічного руйнування. Однак бракує оцінки результатів і очікуваних цілей цих стратегій, особливо для регіональної економіки. Таким чином, це дослідження оцінює поточний валовий внутрішній продукт (ВВП) країни, аналізуються дані за допомогою описової та статистичної інформації. Аналіз показав, що ВВП зростає, не дивлячись на те, що країна перебуває в постійних обстрілах. Для економічного розвитку країни важливо віддавати пріоритет не лише економічному зростанню, а й соціальному розвитку в межах місцевих громад. Це передбачає вирішення питань, пов'язаних з інституційною спроможністю та управлінням, а також залучення ресурсів на користь агровиробників, оскільки сільськогосподарський сектор є основним рушієм економіки. Розуміючи поточний ВВП країни, зацікавлені сторони можуть приймати обґрунтовані рішення для сталого та економічного зростання.

Ключові слова: ВВП, стратегічний розвиток, воєнний стан, економічне зростання, національна економіка.

Вступ.

На сьогодні дуже велика низка показників, які вимірюють економічний розвиток країн, проте основним показником на макрорівні залишається валовий внутрішній продукт (ВВП), який характеризує сукупну ринкову вартість кінцевих товарів та послуг, вироблених підприємствами в поточному періоді на економічній території країни. Для якіснішої оцінки рівня економічного розвитку, крім загального рівня ВВП, визначається обсяг ВВП у розрахунку на одну особу. Велике значення показник ВВП у розрахунку на одну особу має насамперед під час зіставлень з іншими країнами світу. За допомогою статистичного аналізу можна визначити подальший економічний розвиток та чинники, що на нього впливають.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) є широко використовуваним показником для вимірювання загальної ефективності економіки. Однак оцінка прогнозу ВВП у країнах, що розвиваються, може бути складною через обмежену

доступність даних і складність економіки. У цьому огляді літератури ми обговоримо деякі з ключових досліджень, які були проведені для оцінки ВВП.

Науковий спектр, який пов'язаний з макроекономічними факторами, а саме з валовим внутрішнім продуктом є дуже широкий, його аналізують, прогнозують як вітчизняні: Бочко, О. Ю. [1], Кваша Т. К. [2], Кузяк В. В. [1], Мельник Т.Ю. [3], Павленко, Н. В. [4], Подвальна, Г.В. [1], Разінькова М.Ю. [5], Росола У. В. [6], так і зарубіжні науковці [9]. Науковці [8] розглянули вимірювання сталого розвитку країни - валовим внутрішнім продуктом (ВВП), і виявили, що цього недостатньо, для визначення майбутнього добробуту людей. Щоб вирішити цю проблему, автори запропонували інклюзивний індекс багатства, який об'єднує біофізичні величини та грошову вартість природного, людського та виробленого капіталу. Авторами проведено аналіз рівня інклюзивного добробуту в 163 країнах за останні 30 років для оцінки цілі сталого розвитку, що виходять за межі ВВП.

У наукових дослідженнях [7] оцінюють поточний і майбутній валовий внутрішній продукт (ВВП) регіону Ефіопії Афар. Аналізуються дані за допомогою описової та економетричної моделі (ARIMA). Аналіз показує, що регіональний ВВП з часом зростає, але дохід на душу населення залишається нижчим за середній по країні. Розуміючи поточний і прогнозований ВВП регіону Афар, політики та зацікавлені сторони можуть приймати обґрунтовані рішення для сталого та інклюзивного економічного зростання.

У наукових доробках [10] розглянули взаємозв'язок між вартістю національного бренду та економічним зростанням і з'ясувати, чи змінюється цей вплив залежно від рівня доходу країни. На основі даних глобального індексу м'якої сили та ВВП 120 країн від Brand Finance Nation Brands і Word Bank у 2022 році результати лінійної регресії та аналізу модерації показують, що цінності національних брендів позитивно впливають на національне економічне зростання. Результати аналізу ефекту модерації за допомогою макросу PROCESS показують, що вплив вартості національного бренду на економічне зростання значно більший для економік з низькими доходами, ніж для економік з вищими доходами.

Основний текст.

Макроекономічні фактори відіграють визначальну роль у формуванні та розвитку економік держав. Ці фактори охоплюють широкий спектр показників, таких як ВВП, інфляція, безробіття, державний борг, зовнішньоторговельний баланс тощо. Одним із ключових показників економічного здоров'я держави є валовий внутрішній продукт. ВВП визначає загальну вартість всіх товарів та послуг, які виробляються в державі за певний період часу. Цей показник не лише відображає економічну активність країни, але й слугує ключовим індикатором її розвитку. Зростання ВВП є суттєвим фактором для сталого економічного розвитку держави. Коли ВВП зростає, це свідчить про збільшення виробництва та послуг, що в свою чергу призводить до підвищення рівня зайнятості, збільшення доходів населення та покращення соціального благополуччя. З іншого боку, низький рівень ВВП може вказувати на економічні проблеми, такі як високий рівень безробіття, відсутність інвестицій та обмежені можливості для

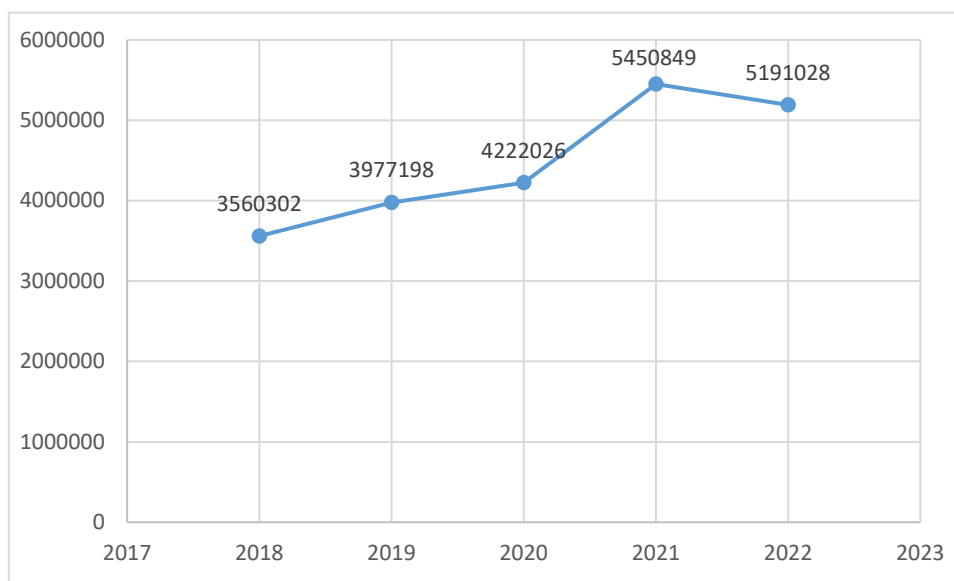

розвитку. Однак слід зауважити, що інші макроекономічні фактори також впливають на розвиток держави.

У великій мірі, ефективне управління макроекономічними факторами є ключем до сталого розвитку держави. Правильна економічна політика, спрямована на підтримку зростання ВВП, зменшення безробіття та стабілізацію інфляції, може сприяти економічному процвітання та підвищенню якості життя населення.

Загалом, макроекономічні фактори мають рішення для визначення та прогнозування розвитку держави. Розуміння та ефективне управління цими факторами визначають перспективи економічного зростання та соціального розвитку у майбутньому.

За підсумками 2023 року очікується зростання реального ВВП України на 6%. У перерахунку на довоєнний масштаб обсяг економічної активності стабілізувався на рівні 75-76%, який спостерігається з початку цього року [12]. Загалом з початку 2012 року ВВП зростає. З початком повномасштабного вторгнення його показники зменшились за рахунок закриття підприємств, виїзд персоналу (населення) за кордон чи регіональну локацію, окуповані території із потужностями виробництва, активні бойові дії в регіонах, що заважає здійснювати повний та ефективний робочий день для виготовлення товару чи надання послуг. У порівнянні з 2022 роком ВВП знизився на 259821 млн. грн. (рис.1)

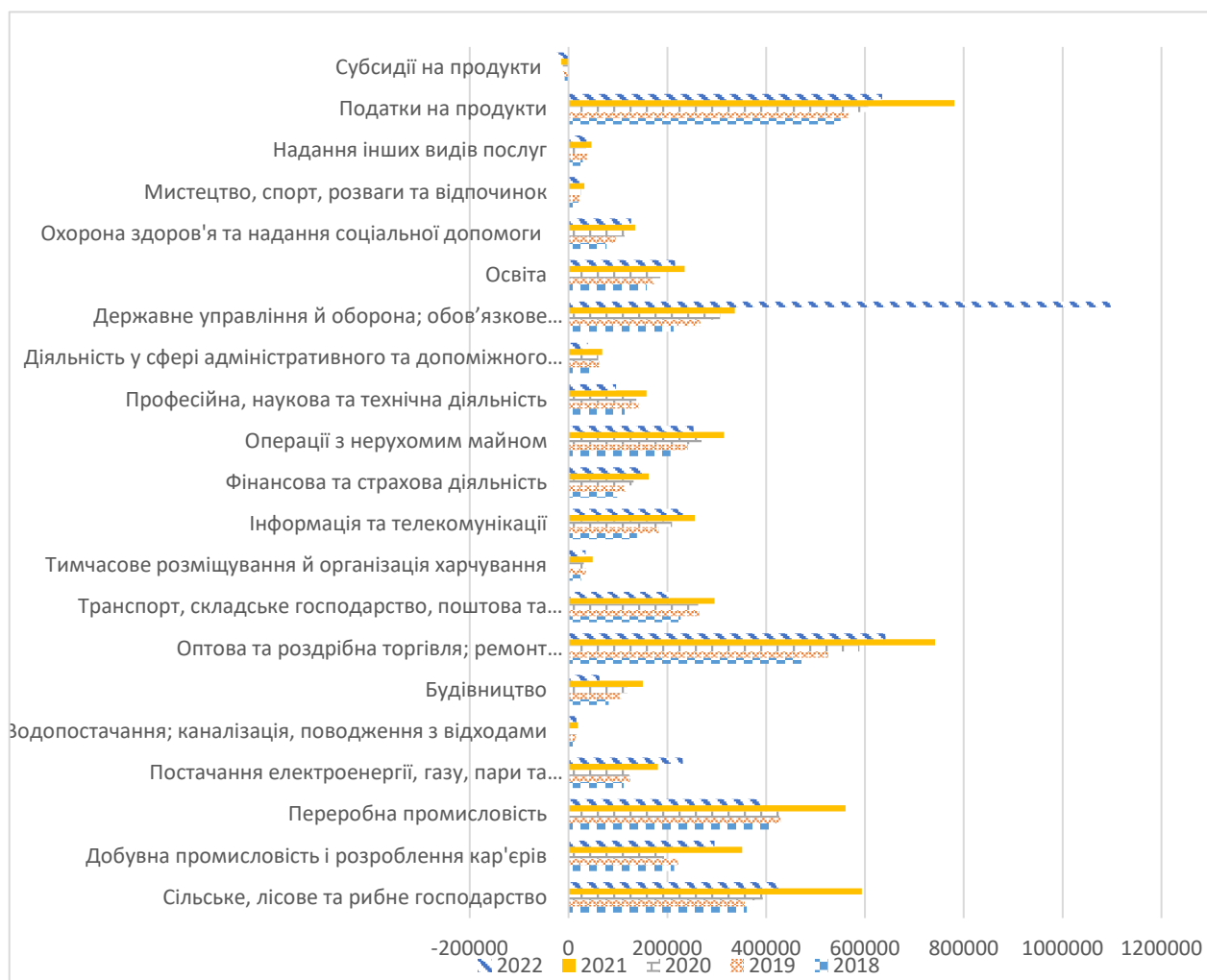
Рис. 1. Аналіз валового внутрішнього продукту за 2018-2022 у фактичних цінах, млн. грн [складено автором на основі джерел: 11, 13]

Вважається, що найбільше падіння ВВП припадає на період повномасштабного вторгнення. Відбувається зупинка виробництва, зростання кількості безробітних, послаблення стабільності державних фінансів та загрози стабільності валюти. Водночас прогноз реального ВВП України зросте на 4,1% у 2024 році, а економічне зростання прискориться до 6,4% у 2025 році прогнозні дані зростуть за зменшення ризиків безпеки, відновленням роботи портів в повному обсязі, підвищення видобутку, відновлення виробничих потужностей

або повна зміна локації виробництва, покращення логістики після відбудови мостів та доріг, відновлення внутрішнього попиту внаслідок повернення переміщених осіб тощо. Для розрахунку ВВП використовуються 3 методи: виробничий метод (за доданою вартістю), розподільчий, або дохідний метод (за розподілом), витратний метод (за кінцевим використанням)

Склад валового внутрішнього продукту за виробничим методом представлено на рис. 2.

Рис. 2. Склад валового внутрішнього продукту за виробничим методом, млн. грн [складено автором на основі джерел: 11, 13]

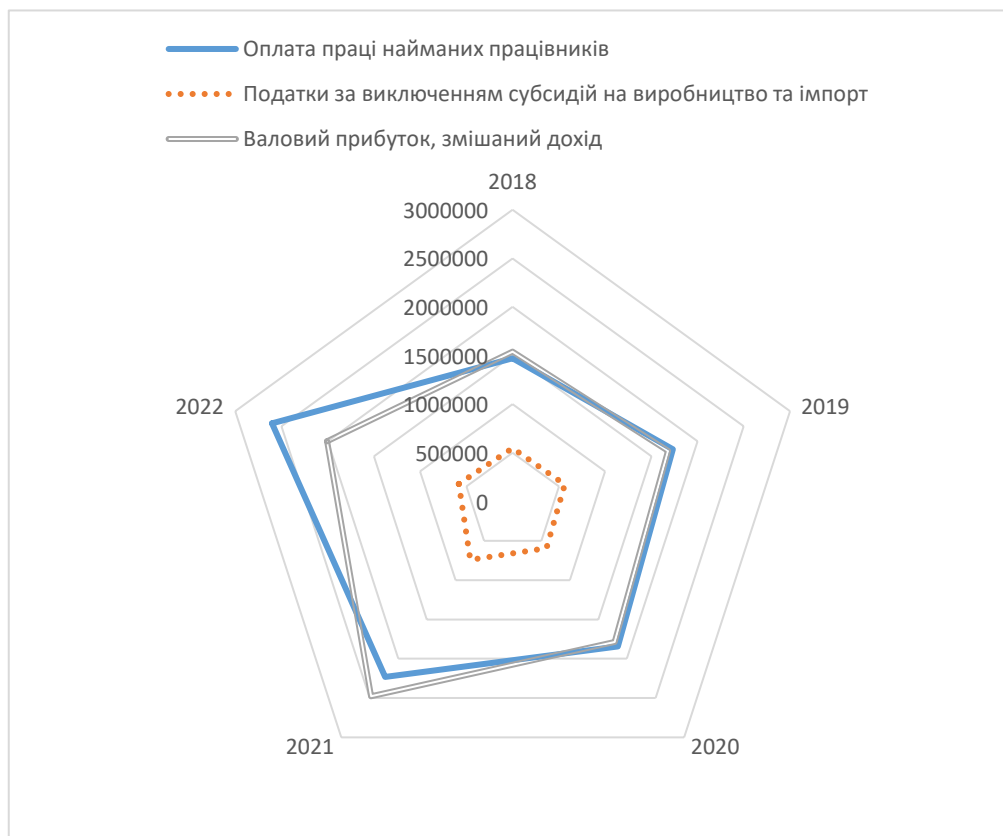
Як бачимо з рис. 2 склад валового внутрішнього продукту за виробничим методом має такі компоненти: сільське, лісове та рибне господарство, добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, водопостачання; каналізація, поводження з відходами, будівництво, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, тимчасове розміщування й організація харчування, інформація та телекомунікації, фінансова та страхова діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне

страхування, освіта, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, надання інших видів послуг, податки на продукти, субсидії на продукти.

Аналізуючи компоненти бачимо, що найвищий показник є Державне управління й оборона та обов'язкове соціальне страхування в 2022 році порівняно з 2021 роком він зріс та становив 760806 млн. грн., хоча попередні роки спостерігається також збільшення, але помірне, основна причина стрімкого збільшення це військові дії на території України. Наступний показник це податки на продукти, який до 2022 року помірно зростав і в 2021 році становив 780757 млн. грн., це на 18,7% менше в порівнянні з 2022 року, основна причина це скорочення податків в цей період, тобто податкове послаблення (податкові пільги та послаблення вимог до подання звітності). Інший показник, який також зменшився в 2022 році це оптова та роздрібна торгівля та ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів на 14% в порівнянні з 2021 роком. Основна причина це закриття підприємств у зв'язку із окупацією регіонів, масивними та неперервними обстрілами, виїзд працівників та власників підприємства, не активізаційна зміна локацій виробництва, сировинної бази та ринків збуту. Тільки кількість продовольчих і непродовольчих підприємств торгівлі у Києві зменшилась на 6% та становить 7168 підприємств у 2022 році. Всі ці фактори призвели і до зростання ціни на продукти в жовтні 2023 року на 0,8 %, а з початку 2024 року — на 3,8 % [13].

Склад валового внутрішнього продукту за розподільчим методом представлено на рис. 3

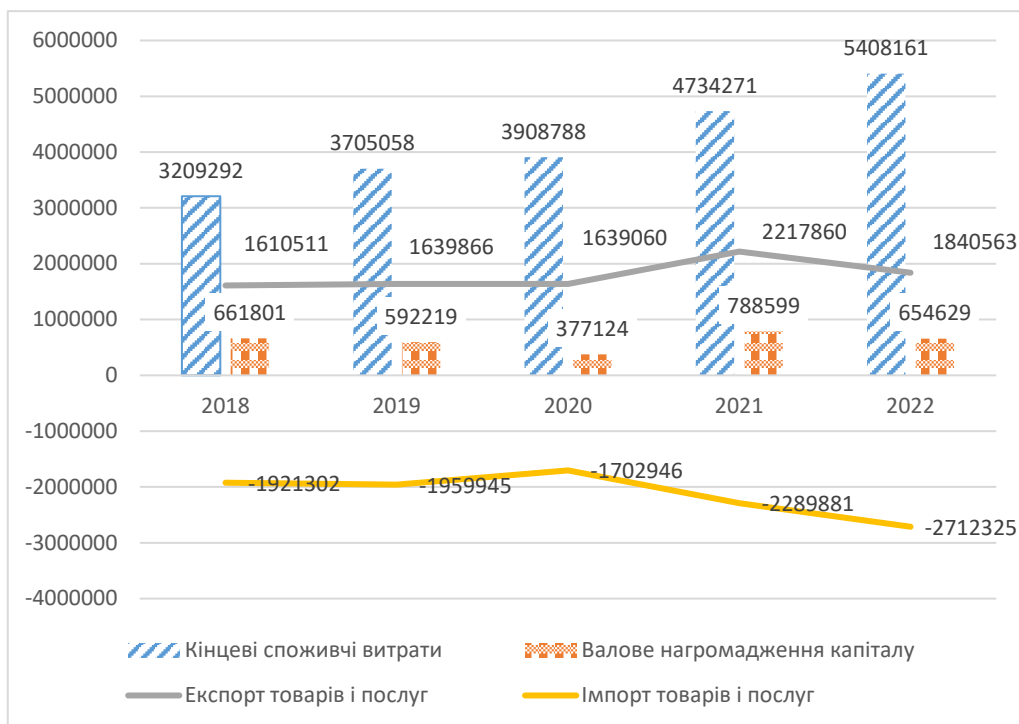

Рис. 3 Склад валового внутрішнього продукту за розподільчим методом, млн. грн [складено автором на основі джерел: 11, 13]

Як бачимо з рис. 3 склад валового внутрішнього продукту за розподільчим методом має такі компоненти: оплата праці найманих працівників, який на 2022 років в порівнянні з 2021 роком зріс на 371165 млн. грн., основна причина зростання це виїзд основного персоналу за кордоном, внутрішня міграція, зруйновані та закриті підприємства, мобілізація, поранення та смерть громадян, . Наступний компонент податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт, який в 2022 році зменшився на 22% та валовий прибуток і змішаний дохід також зменшився на 19%.

Склад валового внутрішнього продукту за витратним методом представлено на рис.4.

Рис. 4. Склад валового внутрішнього продукту за витратним методом, млн. грн [складено автором на основі джерел: 11, 13]

Як бачимо з рис. 4 склад валового внутрішнього продукту за витратним методом має такі компоненти: кінцеві споживчі витрати (домашніх господарств, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, сектору загального державного управління, індивідуальні споживчі витрати, колективні споживчі витрати), які в 2022 році збільшилися на 673890 млн. грн. в порівнянні з 2021 роком. Наступними компонентами є валове нагромадження капіталу (валове нагромадження основного капіталу, зміна запасів матеріальних оборотних коштів, придбання за виключенням вибуття цінностей), яке зменшилося на 17% в 2022 році порівняно з 2021 роком. Експорт товарів і послуг скоротився на 17% в 2022 році, основна причина скорочення варіантів логістичних маршрутів та закриття портів та аеропортів. Імпорт товарів і послуг зріс на 18% в 2022 році, і це категорії товарів: нафта та нафтопродукти – 15,6%, а це трохи більше, ніж \$6,8 млрд. та категорія «автомобілі легкові та інші моторні засоби» – 5,8% (\$2,5 млрд)

Значні макроекономічні дисбаланси, воєнний стан країни, недостатній рівень прозорості у державному секторі управління ці фактори призводять до занепаду національної економіки. Але при здійсненні аналізу ВВП, який має тенденцію до зростання, побіжно сформувавши стратегічного розвитку національної економіки, яка допомагає стабілізувати економіку в період воєнного стану країни та матиме шляхи для розбудови та адаптації в післявоєнний період.

Висновки.

Сприятливі стратегічному розвитку національної економіки можуть як ендогенні так і екзогенні чинники. Останні поки переважають, у зв'язку з чим економіка України має коливні тенденції до зростання. Першим пріоритетом для стратегічного розвитку має бути забезпечення макроекономічної стабільності і до цього призведе перемога України у війні (відкриття морських портів та аеропортів, збільшення сільськогосподарських угідь, відбудова інноваційних міст, розвиток інфраструктури тощо). Інвестиційний клімат одразу зростатиме, що гарантуватиме стабільний розвиток національної економіки. Для підсилення надходження інвестиції потрібно ефективні реформи від уряду, а також потрібна максимальна підтримка експортної діяльності за рахунок підтримки самих експортерів та сприяння виходу малого й середнього бізнесу на зовнішні ринки.

Література:

1. Бочко, О. Ю., Кузяк, В. В., & Подвальна, Г. В. (2022). Дослідження впливу інвестицій на розвиток ВВП України в сучасних умовах. Наукові записки Львівського університету бізнесу і права, 34, 202-212. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/628>
2. Кваша Т. К. Моделювання потенційного ВВП для оцінювання фіскального простору України. Економіка та держава. 2021. № 11. С. 120–125. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.11.120
3. Мельник Т. (2023). Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, виклики та шляхи їх вирішення. Journal of Innovations and Sustainability, 7 (3), 07. <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07>
4. Павленко, Н. В., Виганяйло С. М., Пилипенко Н.М. Детінізація економіки України як чинник економічного зростання. Економіка та держава. - 2021. - № 7. - С. 21-28. - DOI: 10.32702/2306 6806.2021.7.21.
5. Разінькова М.Ю. Зовнішній державний борг України в умовах війни. Науковий погляд: економіка та управління, № 3 (83) / 2023. с. 162-169. <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-83-23>
6. Росола У. В., Гладинець Н. Ю., Петричко М. М. Вплив війни на економіку України: макроекономічний аспект. Актуальні проблеми розвитку регіональної економіки. Том. 1 № 19 (2023). с. 226-234 <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.226-234>
7. Ali, A.K., Abdulkadr, A.A., Habtie, G.M. et al. Evaluate the current and predict the future real GDP of Afar regional state, Ethiopia. Discov Sustain 5, 9 (2024). <https://doi.org/10.1007/s43621-024-00181-x>
8. Managi, S., Chen, S., Kumar, P. et al. Sustainable matrix beyond GDP: investment for inclusive growth. Humanit Soc Sci Commun 11, 185 (2024).

<https://doi.org/10.1057/s41599-024-02659-5>

9. Söyük, Selma. The impact of public health expenditure and gross domestic product per capita on the risk of catastrophic health expenditures for OECD countries. (2023) *Frontiers in Public Health*, 11, art. no. 1122424. URL: <http://surl.li/qsgzk>

10. Toshitaka Sekine. Looking from Gross Domestic Income: Alternative view of Japan's economy. (2022) *Japan and the World Economy*, 64, art. no. 101159. <https://doi.org/10.1016/j.japwor.2022.101159>

11. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

12. Інфляційний звіт. Січень 2023 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniyzvit-sichen-2023-roku>

13. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Abstract. *During the period of martial law, Ukraine implements a number of development strategies to achieve sustainable economic growth at both the national and regional levels, especially those regions that have experienced catastrophic destruction. Notes the lack of evaluation of the results and expected goals of these strategies, especially for the regional economy. Thus, this study estimates the current gross domestic product (GDP) of the country, analyzing the data using descriptive and statistical information. The analysis showed that the GDP is growing despite the fact that the country is under constant shelling. For the economic development of the country, it is important to prioritize not only economic growth, but also social development within local communities. This decides on issues related to institutional capacity and governance, as well as the mobilization of resources for the use of agro-producers, after which the agricultural sector is the main destroyer of the economy. By understanding a country's current GDP, stakeholders can make informed decisions for sustainable and economic growth.*

Key words: *GDP, strategic development, martial law, economic growth, national economy.*

Стаття відправлена: 22.02.2024р.
Костюнік О.В.